

آموزش توحید محور

قال علی (علیه السلام): فبعث فیهم رسله، و واتر إلیهم أنبیاءه، لیستأدوهم میثاق فطرتہ، و یذکروهم منسی نعمته، (خطبه اول نهج البلاغه)

پس خداوند فرستادگان خویش را برانگیخت و پیمبران را پیایی به سویشان بفرستاد، تا آن عهد فطری و پیمان الستی را از آنان طلبیده، و نعمت فراموش شده را به ایشان یادآوری کرده به وسیله تبلیغ بر آنان اتمام حجت نمایند، گوهرهای عقلی که در خزائن فطرتشان پنهان مانده استخراج کنند،

و از امام باقر روایت شده:

لا مَعْرِفَةَ كَمَعْرِفَتِكَ بِنَفْسِكَ. [۶] هیچ شناختی مانند این نیست که خود را بشناسی.

وقتی پذیرفتیم که گوش‌ها و زبان‌ها منتظر گفت تازه‌ای است - اما نه تازه‌ای بریده از حکمت گذشته - روش معرفت هستی از طریق معرفت نفس یکی از آن زبان‌هاست که می‌خواهد هر کس به خودش نظر کند ولی خودی عاری از همه چیز، حتی عاری از بدن و زمان و مکان، تا جایی که انسان از سر حیرت و تعجب بگوید:

وه، چه بی‌رنگ و بی‌نشان که منم کی بدانم مرا چنان که منم

و در این حال از اصالت دادن به «ماهیات» عبور کرده و با «وجود» روبه‌رو می‌شود، یعنی متوجه می‌شود که خودش فقط هست، بدون آنکه نظر بر چیستی یا ماهیت خود داشته باشد. انسان نه زن است نه مرد است نه دکتر است و مهندس ارتباط و تمرکز بر اینها ارتباط به نیستی‌ها و پوچی‌هاست و این اولین قدم ارتباط با معلوم زنده است و نه معلوم مرده.

تجربه سال‌های متمادی تدریس و تبلیغ به ما نشان داد که از طریق معرفت نفس، نسل جوان با سرعت بیشتر و با شوق فراوان وارد مباحث الهیات می‌شوند.

کاستی که هم اکنون در دروس دینی وجود دارد و برخی‌ها هنوز به همان روش قدیم پافشاری دارند و کارساز نیست این است که خدا را از بیرون می‌خواهند برای انسان ثابت کنند.

کین خلل در گندمست از مکر موش

لا صلوة تم الا بالحضور

می‌نیندیشیم آخر ما بهوش

بشنو از اخبار آن صدر الصدور

گندم جمع آمده گم می‌کنیم

وانگهان در جمع گندم جوش کن

گندم اعمال چل ساله کجاست

ما درین انبار گندم می‌کنیم

اول ای جان دفع شر موش کن

گر نه موشی دزد در انبار ماست

آموزش توحیدمحور

و حال اینکه فطرتاً همه انسان‌ها خدا را دارا هستند بایستی فراموشی انسان را متذکر او شد تا به یک نوع خودمدیریتی درونی دست یابد و به گوهری از خود دست یابد که دیگر خودش از درون حاضر به آلوده کردن خودش نباشد و در این میان مباحث معرفت نفس کارساز است.

وز تو جهان پر است و جهان از تو بی خبر
در جان و در دلی دل و جان از تو بی خبر
پیر از تو بی نشان و جوان از تو بی خبر
نام تو بر زبان و زبان از تو بی خبر
و آنکه همه به نام و نشان از تو بی خبر
در وادی یقین و گمان از تو بی خبر

ای در درون جانم و جان از تو بی خبر
چون پی برد به تو دل و جانم که جاودان
ای عقل پیر و بخت جوان گرد راه تو
نقش تو در خیال و خیال از تو بی نصیب
از تو خبر به نام و نشان است خلق را
جویندگان جوهر دریای کنه تو

مزیت ورود به معارف اسلامی از طریق معرفت نفس

۱. خود کنترلی و خود مدیریتی درونی فقط می تواند انسان را از گزند آسیبهای فردی و اجتماعی نجات دهد و در معرفت نفس انسان در می یابد که مقام او (جنبه پایدار و روح او) نباید آلوده به بدیها شود او را به هویت انسانی و الهی او می رساند و خود از درون تعفن بدیها را می بیند و می چشد و خود بخود به سمت آنها گرایش پیدا نمی کند و در دل آلودگیها خودش را حفظ می کند.
۲. معرفت نفس یا «خودآگاهی حضوری» اولین قدم است تا «خود» را از «ناخودِ خود» جدا کنیم و «ناخودِ خود» را خود نپنداریم که این بزرگترین بلایی است که بر بشر امروز وارد شده، به طوری که دیگر هیچ رابطه‌ای با خود ندارد.
۳. معرفت نفس علمی است که با «نظر کردن» به معلوم حضوری و وجودی، برای انسان حاصل می شود و نه با «فکر کردن» در باره معلوم حصولی. و فرق زیادی است بین «نگاه کردن» به حقیقت چیزی و بین «خبردار شدن» از آن حقیقت.